

**MAQOLA MAVZUSI: KANADA TA'LIM-TARBIYA JARAYONLARI:
STRUKTURA, PEDAGOGIK YONDASHUVLAR VA ZAMONAVIY
RIVOJLANISHLAR (2025–2026 HOLATI)**

University of Management endi future technologies

U.M.F.T. S 313- 22 PPo' guruh 4 - kurs talabasi

To'rayeva Yulduz Musurmonovna

Annotatsiya

Kanada ta'lim tizimi dunyodagi eng samarali va inklyuziv modellaridan biri bo'lib, markazlashmagan (decentralized) boshqaruv, provinsiya va territoriyalar darajasidagi moslashuvchanlik, inklyuziv ta'lim siyosati va Truth and Reconciliation Commission (2015) tavsiyalari asosidagi indigenous pedagogika integratsiyasi bilan ajralib turadi. Ushbu maqolamda tizimning struktural asoslari, pedagogik yondashuvlari, PISA natijalari (eng so'nggi to'liq sikl – 2022), indigenous ta'limdagi progress (2024–2025 moliyalashtirish o'sishi 112%), xalqaro talabalar siyosatidagi yangi cheklovlar (2026-yilda 408,000 study permit) va CMECning 2025–2026 ustuvorliklari tahlil qilinadi. Natijada, tizimning yuqori sifat, adolat va madaniy xilma-xillikka asoslangan modeli kelajak ta'limi uchun muhim namuna ekanligi, ammo resurs yetishmovchiligi va provinsial farqlar kabi muammolar mavjudligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Kanada ta'lim tizimi, decentralizatsiya, inklyuziv ta'lim, indigenous pedagogika, PISA natijalari, Truth and Reconciliation, xalqaro talabalar cap'i.

Kirish

Kanada ta'lim-tarbiya jarayonlari xalqaro miqyosda yuqori baholanadi: OECDning Programme for International Student Assessment (PISA) baholarida

mamlakat doimiy ravishda top-10 talabasi orasida turadi. Eng so‘nggi to‘liq natijalar (PISA 2022) bo‘yicha Kanada matematikada 497 ball (OECD o‘rtacha 472), o‘qishda 507 (476), tabiiy fanlarda 515 (485) ko‘rsatkichlarga erishgan. PISA 2025 sikli (science asosiy domen) 2025-yilda o‘tkazilgan bo‘lib, natijalari 2026 oxirida yoki 2027 boshida e‘lon qilinishi kutilmoqda; ba‘zi dastlabki baholarda Kanada ingliz tilida gapiruvchi davlatlar orasida ikkinchi o‘rinni egallashi haqida ma’lumotlar mavjud.

Bu muvaffaqiyat markazlashmagan boshqaruv, yuqori malakali o‘qituvchilar tayyorlash, universal ijtimoiy kafolatlar (sog‘liqni saqlash va boshqalar) va inklyuziv siyosatga asoslangan. Konstitutsiya Act (1867, bo‘lim 93) ga muvofiq ta’lim provinsiya va territoriyalar vakolatida; federal hukumat faqat umumiy siyosatni qo‘llab-quvvatlaydi. Council of Ministers of Education, Canada (CMEC) orqali 10 provinsiya va 3 territoriya o‘rtasida hamkorlik va umumiy standartlar saqlanadi.

Maqolaning maqsadi – Kanada ta’lim tizimining strukturasini, pedagogik yondashuvlarini, so‘nggi rivojlanishlarni (2025–2026) va muammolarni keng tahlil qilishdir.

Asosiy qism

1. Ta’lim tizimining struktural asoslari va provinsial farqlar Kanada ta’limi K-12 modeliga (Kindergarten – Grade 12) asoslangan, ammo provinsiyalar o‘rtasida sezilarli farqlar mavjud. Majburiy ta’lim yoshi ko‘pincha 6–16 yosh, Ontario va Manitoba’da 18 yoshgacha uzaytirilgan. Kindergarten (5 yosh) ko‘p provinsiyalarda majburiy.

Boshlang‘ich ta’lim (Elementary): Grades 1–8 (Quebecda 1–6).

O‘rta ta’lim (Secondary): Grades 9–12 (Quebecda Grade 11 + CEGEP – 2 yillik pre-universitet bosqichi).

2025-yilda CMECning 113-majlisida (iyun 2025) vazirlar quyidagi ustuvorliklarni muhokama qildilar: talabalarning o'quv natijalarini mustahkamlash, safer schools yaratish, smartfonlardan foydalanishni cheklash, sun'iy intellekt va raqamli innovatsiyalarni ta'limda qo'llash, kelajak kasblari uchun malaka rivojlantirish.

Provinsial misollar:

Ontario (talabalar sonining ~40%): Equity of Opportunity dasturi orqali kam ta'minlangan, immigrant va indigenous talabalarga qo'shimcha resurslar. 2025-yilda CAN\$55.8 million investitsiya bilan 2600 nafar yangi o'qituvchi tayyorlash (remote hududlar, fransuz tili, texnik ta'lim uchun).

British Columbia: Core Competencies (kommunikatsiya, tanqidiy fikrlash, shaxsiy rivojlanish) barcha fanlarda integratsiya qilingan. K-12 Workforce Plan doirasida Provincial Teacher Mentorship Program 2026-yilda pilot bosqichda, Indigenous o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlashga urg'u.

Quebec: Fransuz tili ustun, CEGEP tizimi.

2. Pedagogik yondashuvlar, inklyuziv ta'lim va Indigenous pedagogika Kanada pedagogikasida student-centered learning, differentiated instruction, constructivism va culturally responsive pedagogy tamoyillari ustun. Inklyuziv ta'lim maxsus ehtiyojli, immigrant (aholining ~25–30%), LGBTQ+ va kam ta'minlangan talabalar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlaydi.

Indigenous ta'lim – Truth and Reconciliation Commission (2015)ning 94 ta Call to Action asosida rivojlanmoqda. Asosiy elementlar: land-based education, storytelling, oral tradition, holistik yondashuv (emotsional, spiritual, kognitiv, fizik rivojlanish).

2025 holati (Indigenous Services Canada va CIRNAC ma'lumotlari):

First Nations on-reserve ta'lim moliyalashtirishi 2015–2024/25 yillarda 112% oshgan.

2024–2025 byudjetida CAN\$649.4 million qo'shimcha ajratilgan.

First Nations administered schools'da 94% talabalar kamida bitta fan indigenous tilida o'qiydi (2024–2025).

On-reserve bitiruv darajasi o'smoqda, ammo moliyalashtirish yetishmovchiligi va to'liq implementatsiya muammolari saqlanib qolmoqda.

10 yillik progress (2025-yil dekabr): 85% drinking water advisories hal qilingan, ta'lim va uy-joyda yangi investitsiyalar (CAN\$2.8 billion urban/rural Indigenous housing).

3. Oliy ta'lim va xalqaro talabalar siyosati Kanada universitetlari (Toronto, UBC, McGill) dunyoda top reytinglarda. 2026-yil uchun xalqaro talabalar cap'i: 408,000 study permit (155,000 yangi keluvchilar, 253,000 extensions), 2025-yildan 7% past, 2024-yildan 16% past. Master's va PhD talabalari (public DLI'da) capdan ozod, PAL/TAL talab etilmaydi. Bu o'zgarishlar uy-joy va sig'im muammolarini hal qilishga qaratilgan.

4. Xalqaro baholar va muvaffaqiyat omillari PISA 2022 natijalari bo'yicha Kanada top-10'da, ammo matematikada pasayish kuzatilmoqda (2000-yillardan beri statistik jihatdan sezilarli pasayish). Muvaffaqiyat omillari: yuqori malakali o'qituvchilar, ijtimoiy kafolatlar, madaniy xilma-xillikka moslashuvchanlik (immigrant talabalar orasida yuqori equity).

Xulosa

Kanada ta'lim-tarbiya jarayonlari decentralizatsiya, inklyuzivlik, madaniy responsivlik va inson markazli yondashuvga asoslangan noyob modeldir. Provinsial farqlar moslashuvchanlik beradi, CMEC esa umumiy standartlar va hamkorlikni

ta'minlaydi. 2025–2026 yillarda quyidagi tendensiyalar ustun: indigenous ta'limda moliyaviy progress (112% o'sish), xalqaro talabalar sonini cheklash, AI va raqamli savodxonlikka urg'u, safer schools va mental health dasturlari.

Afzalliklari: yuqori PISA natijalari, adolatli taqsimot, immigrant va indigenous talabalar uchun moslashuvchanlik. Muammolari: matematikadagi pasayish tendensiyasi, provinsial farqlar tufayli migratsiya qiyinchiliklari, indigenous ta'limdagi moliyaviy va struktural yetishmovchiliklar, resurslar zo'riqishi.

Umuman, Kanada tajribasi – ta'limni nafaqat bilim uzatish, balki fuqarolik, madaniy hurmat, barqaror rivojlanish va ijtimoiy adolatni shakllantirish vositasi sifatida qurish uchun muhim saboqdir. Ushbu modelni o'rganish orqali boshqa davlatlar o'z ta'lim tizimlarini yanada inklyuziv va samarali qilishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Council of Ministers of Education, Canada (CMEC). (2025). Provincial and Territorial Ministers of Education Discuss Shared Priorities at 113th CMEC Meeting.

2.OECD. (2023). PISA 2022 Results: Canada Country Note.

3.Indigenous Services Canada. (2025). 2025-26 Departmental Plan – Education Service Area.

4.Crown-Indigenous Relations and Northern Affairs Canada. (2025). Education for Reconciliation: Updates 2025.

5.Immigration, Refugees and Citizenship Canada (IRCC). (2025). 2026 Provincial and Territorial Allocations under the International Student Cap.

6.National Center for Education and the Economy (NCEE). (2025). Canada Education Profile.

7.OECD. (2025). Education at a Glance 2025: Canada Country Note.

8.Truth and Reconciliation Commission of Canada. (2015). Calls to Action (with 2025 progress updates).

9.Ontario Ministry of Education. (2025). Published Plans and Annual Reports 2025–2026.

10.British Columbia Ministry of Education and Child Care. (2025). K-12 Workforce Plan Updates.

Muallif: UMFT. S 313-22 PP o‘ guruh 4- kurs talabasi **To‘rayeva Yulduzay Musurmanovna**